

DİNİMİZ VE AKLIN SINIRLARI

Euzubillahimineşşeytanirracim

Bismillahirrahmanirrahim.

El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn.

Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l evveline ve'l-âhirîn. Muhammedini'l Mustafâ ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ila yevmi'l-ceza. Emmâ ba'dü fe-kâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem.

لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةَ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ

Lâ tashabu'l-melâiketü rufkaten fîhâ kelbün ve lâ ceresün.

a. Dinin Aslı Peygamberimizin Öğrettiğidir

Ümmü Seleme ve Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'*ten birçok hadis kaynağında -Ahmed b. Hanbel, Müslim, Ebû Davud, Tirmizî, İbn Hibbân, Taberânî, Hatîb-i Bağdâdî gibi- nakleildiğine göre, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

Lâ tashabu'l-melâiketü. “Melekler arkadaşlık etmez, refakat etmez.” *Rufkaten.* “Bir kafileye ki.” *Fîhâ kelbün ve lâ ceresün.* “Kafilde köpek ve çan varsa” melekler o kafileye refakat etmez, o kafilde bulunmaz.

Demek ki bunları evde, yolda kullanmamak lazım. Çünkü melekler gelmiyorlar. Meleklerin gelmemesi iyi bir şey değil. Çinliler’in evlerinde bakıyorum, cangıl cungul kapılarında böyle çanlar, ziller asılı oluyor. Onların dinlerinin bir icabı galiba, ne sebeple takıyorlarsa... “Bu ne?” diyorum. “Çinli’nin evi.” diyorlar. Çeşit çeşit, türlü türlü, yalan yanlış inançlar var.

Allah bizi Peygamber Efendimiz’in sünnetinden, tavsiye ettiği yerden, yoldan ayırmasın.

Var bir sebebi ki Peygamber Efendimiz evinde kedi bulundururdu, severdi; ama köpeği istemiyor. “Kedi sizi korur, evinizin etrafında devriyedir.” diyor. Köpek de korur ama köpeğin demek ki çeşitli rahatsızlıklar verme ihtimalleri olduğundan onu tavsiye buyurmamış.

Buradan anlaşılıyor ki Peygamber Efendimiz söylemeseydi, öyle akılla mantıkla dinin ahkâmı, her tarafı anlaşılmazdı. Onun için, Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerifinde; “Dinde kendi mantığınızla ahkâm koymaya kalkmayın.” diyor. Çünkü Hz. Ömer de demiş ki; “Bana kalsaydı, aklımı kullanmak gerekseydi, abdest aldığım zaman, ayağıma mest giydiğim zaman mestlerin üstüne değil de altına elimi sürerdim.” Mantık onu insana daha hoş gösterir. Çünkü altı tozlanıyor, üstü tozlanmıyor. Ama öyle değil işte.

O halde dinin aslı nedir?

Dinin aslı, Peygamber Efendimiz’in öğrettiğidir, hadîs-i şerîftir, Kur’ân-ı Kerîm’dir.

“Efendim işte alışveriş de faize benziyor.”

وَاحِلَّ اللهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرَّبْوَا

Ve ehalla’llâhu’l-bey’a ve harrame’r-ribâ. Allah alışverişini helal kıldı, alışveriş yap; ama faizi haram kıldı, faizi yapma!

“İşte benziyor da...”

Fazla konuşma!

Din biraz dikkat ister. Öyle kendi mantığıyla, “Benim aklıma sığıdı sığmadı...” demekle kalkan bir insan sonra çok yanlış noktalara varabilir. Çünkü akli tam bir ölçek değil. Ya eğriyse? Çizgi çiziyorsun ama ya cetvel sıcaktan kıvrılmışsa, bozüksa? Tahta cetvelse? O zaman çizgiler eğri gider. Cetvel, santimler var üstünde; ama eğri. Ölçek eğri oldu mu, kafa yamuk oldu mu ters gider.

Sonra dünyada ne kadar insan varsa o kadar akıl vardır. Bir konuda “Ne yapalım?” dediğin zaman kırk tane laf çıkar ortaya. Hangisini dinleyeceğiz? “Bana göre bu böyle.” Onun için demişler ki; “Zevklerle renkler tartışılmaz.” Çünkü Salih şunu istiyor, Es’ad şunu istiyor, Ahmet şunu istiyor, Ömer bunu istiyor. Bu işin en son bir kararı, sonucu olması lazım.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* ne demişse öyledir. Kediye besle.

Köpek?

Köpek geldi mi melekler gidiyor.

Köpeği mi istersin, melekleri mi istersin?

Bizim papağan bile birisi geldi mi köpekten daha güzel bizi ikaz ediyor. Bangır bangır

bir bağırıveriyor. Yataktan fırlıyoruz, bakıyoruz, “Ne oldu, ne geldi?” diye. Köpekten daha güzel ikaz ediyor. Hem de korkutuyor, bağıırıyor. Gelene bir *hello* diyor, ondan sonra bir bağıırtı basıyor. Demek ki çeşitli şekillerde kendini koruma imkânı var.

Allah’ın yasakladığını yapmayacaksın. İçki için de demişler ki;

“Onda bize bazı faydalar var.”

Ne oluyormuş?

Satıyormuş, alıyormuş da...

Satışı da alması da yasak.

İçince biraz rahat da oluyormuş da...

Bir sürü helal gıda var.

Müslüman mısın sen?

Allah’a, Allah’ın emrine teslim olacaksın. Çünkü senin aklın incir çekirdeğinin içine koyarsan yine bir sürü boş yer kalır.

b. Üç Mescitten Başkasına Yolculuk Yapılmaz

İkinci hadîs-i şerîf:

لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي هَذَا وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى

*Lâ tüşeddü'r-rihâlü illâ ilâ selâseti
mesâcide: el-Mescidi'l-harâm ve mescidî hâzâ
ve'l-Mescidi'l-aksâ.*

Bu da çok sahih bir hadîs-i şerîf. Çok kaynaklarda zikredilmiş: Buhârî, Ahmed b. Hanbel, Müslim, Ebû Davud, Neseî, İbn Mâce. Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'*ten [rivayet edilmiş.]

“Üç mescitten başkasına yolculuk yapılmaz.”

“Şu mescide gideyim de orada namaz kılayım.” diye ziyarete kalkılmaz. Ancak üç mescit müstesna.

Bir; Mescid-i Haram. Ortasında Kâbe'nin olduğu Mescid-i Haram. Oraya sefer yapılır. Türkiye'den, Avustralya'dan, Amerika'dan, Asya'dan, Japonya'dan kalkarsın, gidersin, ziyaret edersin.

Neden?

Mescid-i Haram. Yeryüzündeki mescitlerin en eskisi, en şerefli, en kıymetlisi. İçinde ibadetin en sevaplı olduğu yer.

Ve mescidî hâzâ. “Şu benim mescidim.” diyor.

Buna da ziyaret edilir, gelinir. “Bu mescidime de ziyaret yapılır.” Kalkarsın, “Peygamber Efendimiz’in mescidini ziyaret edeceğim, namaz kılacağım, itikâf edeceğim, Ramazan’ı orada geçireceğim.” diye gidersin.

Allah tekrar tekrar ziyaretleri nasip etsin.

ve’l-Mescidi’l-aksâ. “Bir de Kudüs’teki Mescid-i Aksâ.”

Oraya da ziyaret edilir.

Allah yakın zamanda müslümanların eline geçirsin.

Yolda giderken gelirken orayı da ziyaret etmek ne kadar da yakışır Türkiye’den hacca gideceklere...

Oraları da ziyaret etmeyi nasip etsin. Allah Teâlâ hazretleri Ümmet-i Muhammed’e uyanıklıklar ihsan eylesin.

c. İki İbare

Üçüncü hadîs-i şerîf:

لَا تَطْرَحُوا الدُّرَّ فِي أَفْوَاهِ الْكِلَابِ يَعْنِي الْفِقْهَ

Lâ tatrahu'd-durre fî efvâhi'l-kilâbi.

Ya'ni'l-fıkha.

لَا تَطْرَحُوا الدُّرَّ فِي أَفْوَاهِ الْخَنَازِيرِ يَعْنِي الْعِلْمَ

Lâ tatrahu'd-durre fî efvâhi'l-hanâzîr.

Ya'ni'l-ilme.

İbnü'n-Neccâr, Enes *radıyallahu anh'*ten rivayet etmiş.

Bu okuduğumuz iki ibareden birisinin mânası ne, ötekisinin mânası ne?

d. İlmî Ehline Vermek Çok Önemlidir

Birincisinin mânası:

Lâ tatrahu'd-durre fî efvâhi'l-kilâbi. “İnciyi köpeklerin ağzına, önüne atıverme.”

Ağzına inciyi verme. Neyi kastetmiş?

Din ilmini, fıkıhı. Yani köpek tabiatlı insanlara onu öğretip de ondan sonra onların da

köpek gibi kötü maksatlarla o bilgileri kullanıp geçim sağlamasına sebep olmuş olursun. “Layık olmadığı için onlara onu öğretme.” demek.

Bu hadîs-i şerîfin râvileri arasında bir adam varmış, o güvenilir bir insan değilmiş. Ama yine bu sözü almış. Altında bir de İbnü'n-Neccâr'ın rivayet ettiği Enes *radiyallahu anh*'ten bir hadîs-i şerîf var. Onu da altına koymuş ki, yani “Bakın, mâna yanlış değil.” demek.

Birincide *Lâ tatrahu'd-durre* diye geçiyor. İkincide:

Lâ tatrahu'd-durre fî efvâhi'l-hanâzîr.
“Hıncırların ağzına inci atma.” *Ya'ni'l-ilme.*
Yani Peygamber Efendimiz din ilmini kastetmiş.

Ne demek?

“Hıncır tabiatlı, kötü huylu insana din ilmini öğretip de onun dini sömürmesine, istismar etmiş olmasına sebep olma.” demek.

Onun için, ilmi ehline vermek çok önemli bir edeptir. İلمي ehline vereceksin. “Ben buna ilim öğreteceğim ama bu adam, bu çocuk buna

layık mı? Sonra bunu ne yapar?” Nâehil olduğunu anladığın zaman da vermeyeceksin. Bu ilmi öğrenecek, sonra İslâm’ın aleyhine kullanacak, sonra kendi menfaatine kullanacak. Böyle yapan birçok kimse var. Misyonerlerden Türkiye’ye gelip din ilimlerini öğrenip müslüman ailelerin yanında yetişip ondan sonra gidip “İslâm’da şu şöyledir, bu böyledir.” diyor. “Vay be! Âyetten, hadisten bahsediyor. Arapça biliyor!” Ondan sonra milletin kafası karışıyor.

Eskiden Kur’ân-ı Kerîm matbaada basılmıyordu. Eline ne geçerse yazıyorlardı. Peygamber Efendimiz’in zamanında hatta deve küreklerine bile yazmışlar. Kürek kemiği yassı diye, ona bile yazmışlar. Tahtaların üstüne yazmışlar. Hâlâ Afrika’da tahta üzerine yazıyorlar. Televizyonda, Afrika kabilelerinde gördüm; tahta üzerine yazıyorlar. Bu yazılan Kur’ân-ı Kerîm parçaları hepsi toplanmış, bir heyet bunu düzenlemiş. Ondan sonra asırlarca okunmuş. Bir harfine bile zarar, hâlel gelmeden Kur’ân-ı Kerîm güzelce [bugüne gelmiş.] Çünkü Allah “koruyacağım” diye Kur’ân-ı Kerîm’de vaat etmiş:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

*Innâ nahnu nezzelne'z-zikre ve innâ lehû le-hâfizûn.*¹ “Kur’ân-ı Kerîm’i ben indirdim, ben koruyacağım!” buyuruyor Allahu Teâlâ hazretleri. Bu âyetle sabit.

Türk gazetelerinden birisinde [vardı.] Almanya’da bir alim bunun doğruluğunu incelemiş de, eski bir el yazması bulmuş da, Kur’ân-ı Kerîm’in her yerde, hepsinde aynı olmadığını anlamış.

Bak nasıl domuzluk yapıyor, görüyor musun?

Ne buldun sen? Getir bakayım! Bizim müzelerimizde var. Hz. Ali’nin imzasıyla.

Hz. Osman’ın yazdığı en eski Kur’ân-ı Kerîmler var. Sen ne buldun da neresi eksikmiş bakalım?

Oradan Allah’ın âyetine karşı çıkıyor; “Kur’ân-ı Kerîm değiştirilmiş.” diye. Hem de bunu Türkiye’de [bir] gazete yayınlıyor. Çünkü Türkiye’de bazı televizyon kanallarının, bazı

---

¹ 15/Hicr, 9.

gazetelerin, bazı gazetecilerin gayrimüslim olduğu biliniyor. Hatta gizli gizli kilisenin televizyon kanalı aldığı ve işlettiği biliniyor.

Bu hadîs-i şerîfte, layık olmayan kimse-
lere ilim öğretilmeyecek. Bu iki hadîs-i şerîfin
yanyana gelmesinden anlıyoruz ki talebeni se-
çeceksin. Temiz talebe olacak. İyi niyetli ta-
lebe olacak. Öğrendiği bilgiyi kötüye kullan-
mayacak talebe olacak. Onu seçeceksin, bir.

e. İlmî Her Şahıstan Dinleme

İkinci bir [husus] daha var. [Birincisi]
alimlere ait bir kural. Bir de umuma, bütün
müslümanlara ait bir kural daha var. İlmî her
şahıstan dinlemeyeceksin.

Neden?

Ya fitneci, fesatçı, karıştırıcı, domuz,
tilki, köpek biriye? Ya o bilgileri öğrenmiş de
bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz'in söy-
lediği gibi köpek tabiatlıysa, hıncır tabiatlıysa?

Öğrenmiş, kıvırtıyor. Arabistan'a gider,
öğrenir, ne olacak. Burada ben kaç tane in-
sanla karşılaştım. Siz müslüman mısınız? "Müs-
lümanız." "Ben de Arabistan'da bir şirkette

çalışmıştım.” Çalışır. Gider. Arapça da öğrenir. Melbourne üniversitesinde Arapça bölümü yok mu? Var. Sdney’de de vardır.

İlmi kimden aldığınızı iyice inceleyeceksiniz. Kim söylüyor? Bu adam neyin nesi? Niçin? Çünkü çok kötü niyetli, yalancı dolancı insanlar var.

Bursa’da arabamı tamir ettiriyordum. Tamircide birisi bizim -siyasetteki- dervişlerden birisinin aleyhine laf söylüyor. Diyor ki;

“Herif ‘müslümanım’ der, müslüman geçinir. Halbuki akşamları içki içer.”

Bizim ihvâna söylüyor. Siyasî hayatta meşhur olmuş ya, ona söylüyor, “İçki içer.” diyor.

Ben de dedim ki;

“Nerden biliyorsun? İçki içtiğini kimden duydun?”

Çünkü ikimiz de aynı tamirciye gitmişiz. O yüksek perdeden yalanları attırıyor. Ben de;

“Kimden duydun bunu?” dedim.

“Kimseden duymadım. Bizzat biz akşamları oturur, beraber içeriz.” dedi.

“Nerede içersiniz?” dedim.

“O benim arkadaşım.” dedi.

Dondu kaldı. Yani yalanın usturluluğuna bak! “Başkasından söylemiyorum, akşamları beraber içeriz.” diyor. Allah’tan korkmuyor ki, yalancı!

O tamirci de işi bilmeyen bir kimse olarak; “Vay, bu herifler çıkıyorlar, dinden imandan bahsediyorlar, bak şunların yaptıklarına!” diyecek.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا
أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ
نَادِمِينَ

În câeküm fâsikun bi-nebein fe-tebeyyenû. “Fasıkın birisi size bir haber, bir bilgi, bir söz getirirse araştırın, inceleyin.”² diye Kur’an’da Allah emrediyor.

“Gazete yazdı!”

---

² 49/Hucûrât, 6.

Ekseriyetle Türkiye’de bizim gittiğimiz yerlerde konuştuğumuz insanlara;

“Yok öyle değil kardeşim, bak yanlış yapıyorsun. Şu şöyle olacak...” [diyorsun.]

“Ama gazete yazdı!” diyor. Fesübhanallah! Gazeteye kitap gibi inanıyor. Din kitabı gibi, fıkıh kitabı gibi gazeteye inanıyor. “Gazete yazdı bir kere kardeşim.” diyor.

Ya sen bu gazeteyi kimlerin çıkarttığını biliyor musun?

Ben Patnos’ta askerlik yaparken, -1600 metre denizden yüksek- zehir gibi ayaz... Ama bazen bulut olmuyor ve pırıl pırıl güneş oluyor. Ama ayaz. İnsanın burnu donup da düşecek... Kulağının şurası kırılacak, düşecek. Bizim kıtaya -bizden daha sonra- birisi geldi. Milliyet gazetesinde çalışıyormuş, muhabirmiş. Ondan sonra orada birkaç çocuğa para verdi. “Soyunun, sizin resminizi çekeceğim.” dedi. Onlar da üstlerini çıkarttılar, soyundular. Onların resmini çekti. Bir de kuraklıktan yağmur yağmadığı için toprak çatlamıştı. Onun da resmini çekti. Milliyet gazetesine haber olarak gönderdi. Çünkü haber başına o zamanın parasıyla

yüz lira alıyorlarmış. Milliyet gazetesinde haber çıktı: “Batı Anadolu soğuktan titrerken - Halbuki Batı Anadolu sıcaktır, İzmir sıcaktır- Doğu Anadolu’da çocuklar atletle oyun oynuyorlar. Sıcaktan toprak çatladı.” Bak, yalana bak! Hem de fotoğraf da var. Görüyor musunuz? Bu olayı ben kendi gözlerimle gördüm ve yaşadım. Neden yapıyor?

Öyle bir haber yaptı da gazetede neşre dildi mi o parayı alıyormuş da ondan. Muhabir bu, işte yedek subay. Hürriyet gazetesinin Münih’te bir temsilcisi vardı. General çocuğuydu. Bizim ev beşinci kattaydı. Ben e sokağı görürdüm. Sokakta karşıda meyhane vardı. Tekme tokat meyhaneden attıkları, içki içen, hiçbir şeyine güvenilmez bir insandı. Hürriyet gazetesinin oradaki muhabiri. Bir generalin oğlu. Bir gün geldi, benim kapımı çaldı.

“Hocam.” diyor.

“Ne var?” dedim. Şaşırdım, karşıma geldi.

“Bir bar kadını Türk öldü. Şunu yıkar mısınız?” diyor.

Dedim ki;

“Ya Serdar, kadın ölünce erkek yıkamaz, kadınlar yıkar.” Bana gelmiş, kadının cenazesini yıkamayı bana söylüyor. Bundan ne hayır olur ya! Birahaneden, bardan, pavyondan tekme tokat dışarı atılan böyle bir insan. “Hürriyet gazetesi yazdı. Milliyet gazetesi yazdı.” Millet kanun gibi, anayasa gibi [doğru] sanıyor. Müslüman, bilgiyi kimden aldığını tahkik edecek, araştırarak. Çok hainlikler yapıyorlar. Hele şimdi böyle Avrupa'nın avucuna da düştüler, eline de geçtiler. Şimdi artık gizliden gizliye yamuk yamuk işler yapan bir sürü ajan dolaşüyor. Hani Osmanlı zamanında böyle şeylere fırsat vermezlerdi ama şimdi artık neler dolaşılıyor...

Allah bizi uyarsın, uyandırsın. Şerhilerin şerrinden korusun, kurtarsın.

el-Fâtıha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

29 Cemâziye'l-Âhir 1421

29.09.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

**SERVER
Kürsü**